

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(29)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 27 квітня 2011 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: В. Б. Захожай (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 2 (29). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 222 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Калашніков В. А. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні.....	64
Медвідь Ф. М., Баран В. В. Концепція української раси Юрія Липи: витоки, сучасне прочитання	5	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	68
Автенюк О. А. Державно-правове забезпечення розвитку системи вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи	13	Шконда В. В., Кальянов А. В. Світовий досвід здійснення пенсійних реформ та його значення для України	68
Гайдай С. В. Співвідношення політичної ідеології та політичної науки	18	Ліщитович Л. І., Мельник П. П. Еколого-економічні наслідки впливу геомагнітного поля на агроценози	76
Гулько О. Я. Державна служба в контексті сучасних світових і національних змін і трансформаційних процесів	23	Мельник П. П. Економічні підходи до оцінки впливу магнітного поля Землі на продуктивність агроєкосистем	79
Євтушевська О. І. Проблеми політичного лідерства в сучасній Україні: гендерний аспект	27	Гришин П. М. Функціонально-цільова специфіка розвитку системи фінансового контролю в Україні.....	82
Кравченко Т. А. Критерій легітимності в оцінці політичного процесу у стабільних і перехідних політичних системах	32	Гришин П. М. Нормативно-правові основи забезпечення державного фінансового контролю: стан і перспективи розвитку в Україні	88
Кузьмін П. В. Взаємодія політики і бюрократії як проблема політичної науки і практики.....	37	Ейсмонт В. С. Теоретико-методологічні аспекти економічного зростання, економічного розвитку і розвитку економіки.....	93
Лазаренко О. В. Проблема поділу влади: теоретично-методологічні засади розробки та актуальні питання обґрунтування	40	Тумовс Р. А. Детермінанти сучасного політичного процесу: національний і глобальний вимір	100
Логвиненко С. В. Питання національної безпеки України в контексті попередження та боротьби з тероризмом: теоретичний аспект проблеми	43	Мамченко М. М. Поняття фінансових ресурсів в аналізі джерел формування капіталу підприємств	105
Масловська О. М. Поняття партійних систем у сучасному політологічному дискурсі: теорія і методологія аналізу.....	49	Мельников А. Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності.....	110
Масловська О. М. Політичні партії і розвиток парламентаризму в Україні: актуальні питання теорії і практики	54	Остапенко А. В. Проблеми розвитку і теоретичної реконструкції конкурентних відносин в аналізі ринкової економіки.....	117
Тимошин В. В. Проблеми систематизації принципів державного контролю: державно-правовий аспект аналізу	59	Остапенко А. В. Концепції і моделі ринкової конкуренції у сучасній економічній теорії	122

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наукові праці МАУП, 2011, вип. 2(29), с. 110–116

Розглядаються шляхи вдосконалення інвестиційної діяльності в банківських структурах України.

В сучасних умовах трансформації і розвитку економіки найважливішою сферою діяльності будь-якого суб'єкта підприємництва є ефективне управління фінансовими ресурсами, що зумовлене необхідністю підвищення інвестиційної активності. В умовах розвитку ринкової економіки суб'єкти підприємництва прагнуть підвищити конкурентоспроможність, ефективність та стабільність функціонування, динамічність та адаптивність, забезпечуючи розширене відтворення матеріальних цінностей та приріст капіталу, основою чого виступають інвестиції. Саме інвестиції, акумулюючи державний, підприємницький капітал та кошти населення, сприяють упровадженню сучасних технологій, поживають існуючі ринки товарів і послуг, активізують внутрішні та зовнішні джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

З початком ринкового реформування економіки поняття “інвестиції” увійшло в економічну практику. Його слід розглядати як економічну категорію, що передбачає довгострокове вкладення коштів, за методологією НБУ більше трьох років, у високоефективні проекти в будь-якій формі з метою отримання економічного або іншого ефекту від їх реалізації.

Згідно з Законом України “Про інвестиційну діяльність” [9] поняття інвестиції трактується як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;

- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але запатентованих (“ноу-хау”);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права та цінності.

У сучасній економічній літературі термін “інвестиції” трактується по-різному. Інвестиції (від нім. *investition*; від лат. *investire* – облачати) розглядаються як “сукупність витрат, що реалізуються у формі довгострокових вкладів капіталу у промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво та інші галузі господарства” [19]. Ціллю інвестиційної діяльності виступає отримання підприємницького доходу та відсотків. Інвестиції можуть бути визначені як вкладення вільних грошових коштів у різні форми фінансових, матеріальних і нематеріальних активів.

І. А. Бланк поняття “інвестиції” висвітлює як “вкладення капіталу в усіх його формах у різні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою отримання прибутку, а також досягнення іншого економічного та неекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язано з факторами часу, ризику та ліквідності” [4].

Ще інвестиції (від лат. *Investio* – одягаю) розглядаються як витрати на виробництво всіх інвестиційних товарів, що використовуються на замі-

щення зношених машин, устаткування, споруд і будь-які інші чисті інвестиції, спрямовані на приріст виробничих фондів [7]. Таким чином, до інвестицій входить уся сума витрат, спрямованих на заміщення зношених виробничих фондів і приріст інвестицій у поточному році.

Також інвестиції розглядаються як сукупність витрат, що реалізуються у формі довгострокових вкладів капіталу в різні галузі економіки. Мета інвестиції – одержання підприємницького доходу, прибутку, відсотка [2].

Отже, інвестиції – це складне та змістовне поняття, яке виступає фундаментальною основою суспільного відтворення.

Поняття “банківські інвестиції” у сучасній економічній літературі [13, 15, 17], на відміну від терміна “інвестиції”, акумулює в собі властивості інвестицій взагалі з певними специфічними формами свого прояву і трактується як довгострокове вкладення банківських ресурсів (грошових та інших резервів банку) у приватні і державні цінні папери, рухоме й нерухоме майно, інтелектуальні цінності, статутні фонди підприємств, дорогоцінні метали, інноваційні проекти та інші об’єкти вкладення з метою отримання прибутку та поширення корпоративного впливу [6].

Банківські інвестиції Т. А. Васильєвою трактуються як усі напрями розміщення ресурсів комерційного банку (інвестиціями виступає весь комплекс активних операцій комерційного банку); операції розміщення грошових коштів на визначений строк з метою отримання прибутку (інвестиціями виступає строкова складова активних операцій комерційного банку) [5].

В економічній літературі поняття банківських інвестицій розглядається у вузькому та широкому змісті. Так, у широкому змісті банківські інвестиції розглядаються як операції по вкладенню коштів у цінні папери від свого імені та з власної ініціативи [5, 14]; довгострокові вкладення банку від свого імені власних та залучених коштів в активи з метою збереження вартості капіталу і отримання прибутку [5, 12]. У вузькому змісті поняття “банківські інвестиції” трактується як довгострокові вкладення з метою отримання стабільного поточного доходу; довгострокові вкладення, спрямовані на приріст капіталу шляхом збільшення ринкової вартості вкладень; вкладення у цінні папери строком більше одного року з метою отримання доходу у вигляді процентів, дивідендів, росту курсової вартості [5].

Банківські інвестиції, на відміну від інших видів інвестицій, мають такі особливості:

- метою банківських інвестицій виступає отримання комерційного результату, тобто прибутку, а не будь-якого корисного ефекту (соціального, екологічного тощо), характерного для інвестицій взагалі;
- вкладення мають не лише довгостроковий, а й короткостроковий та середньостроковий характер, розглядаючи великий сегмент не тільки ринку цінних паперів, а й ринку багатьох інших фінансових інструментів;
- поняття “банківські інвестиції” підкреслює лише грошовий характер вкладень, оскільки для позичкового капіталу характерна така форма кругообігу ресурсів, як “Г–Г”;
- важливою є можливість коштів опосередковувати повний кругообіг капіталу з усіма його елементами (основним та оборотним).

Отже, враховуючи зазначені вище особливості банківських інвестицій, Т. А. Васильєва формулює сутність даного поняття як короткострокового, середньострокового та довгострокового вкладення банків власних або залучених грошових коштів, які опосередковують повний кругообіг капіталу і спрямовані на отримання прибутку [5].

Зміст банківських інвестицій О. В. Васюренко розглядає як інвестиції у сферу економічних проектів (промисловість, транспорт, будівництво тощо), інвестиції у цінні папери та інвестиції у передові технології та у виробничу й нематеріальну сферу (мистецтво, навчання тощо) [6]. У свою чергу, автори роботи [3] виділяють дві групи банківських інвестицій – це інвестиції у цінні папери та прямі банківські інвестиції (інвестиції у власну діяльність та інші види діяльності (рис. 1).

Отже, можна виділити наступну класифікацію банківських інвестицій [13]:

- інвестиції у розвиток власного бізнесу, що передбачають вкладення коштів в основні фонди банку, нові банківські технології, нові банківські послуги, відкриття філій, а також підвищення кваліфікації співробітників банку;
- інвестиції у розвиток іншого підприємства;
- формування інвестиційного портфеля банку;
- участь у фінансуванні інноваційно-інвестиційних проектів.

Регулювання інвестиційної діяльності комерційних банків України здійснюється законами України “Про інвестиційну діяльність”, “Про банки та банківську діяльність” та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Рис. 1. Класифікація банківських інвестицій

Процеси розміщення інвестицій (інвестування) та сукупність практичних дій по реалізації інвестицій (інвестиційний процес) формують інвестиційну діяльність – одного з основних засобів забезпечення розширеного відтворення матеріальних цінностей, яке забезпечує приріст капіталу.

Інвестування розглядається автором роботи [5] як ефективне розміщення капіталу з метою його примноження. Висвітленню поняття інвестування в Україні приділяється багато уваги, особливо в роботах [11, 19, 4] та інших дослідників. Інвестування означає вкладення грошей з метою забезпечення притоку коштів упродовж відносно тривалого проміжку часу до того, як вкладені кошти повернуться до вкладника [2].

Закон України “Про інвестиційну діяльність” [11] трактує інвестиційну діяльність як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність відбувається на основі:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, здійснюваного органами влади й управління України, Кримської АРСР, місцевих Рад народних депутатів за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позикових коштів, а також державними підприємствами й установами за рахунок власних і позикових коштів;

- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами та державами;
- спільного інвестування, здійснюваного громадянами та юридичними особами України, іноземних держав.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, у тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами (інвесторами й учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави. Інвестори – суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позикових та залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Інвестори можуть виступати в ролі вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності. Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора.

Інвестиційна діяльність може здійснюватись за рахунок:

- власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові надходження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);
- позикових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);
- залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);
- бюджетних інвестиційних асигнувань;
- безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян.

Інвестиційна діяльність передбачає цілеспрямований пошук необхідних інвестиційних ресурсів, визначення ефективного об'єкта інвестування, формування ефективної інвестиційної програми.

Інвестиційна та кредитна діяльність – важлива частина процесу відтворення капіталу. Оскільки банківські установи виступають на ринку як кредитори, так і інвестори та об'єкти вкладення ін-

вестицій, а єдиного механізму здійснення інвестиційної та кредитної політик немає, поняття інвестування та кредитування доволі часто ототожнюють. Але ці поняття також мають характерні риси та особливості, які дають можливість їх ідентифікувати. Виникає необхідність з'ясувати причини неоднозначності існуючої термінології, проаналізувати основні спільні риси та відмінності інвестування та кредитування в Україні. Отже, основні відмінності понять кредитування та інвестування полягають у їх характерних рисах.

Поняття інвестування та кредитування хоча й мають спільні риси, суттєво відрізняються характерними рисами, такими як часом використання коштів, ініціативою угоди, характером ліквідності, умовами повернення коштів і заставою (див. табл.). Як зазначає А. А. Пересада, такий підхід до сутності інвестування та кредитування дає підставу для побудови адекватних механізмів управління інвестиційною та кредитною політиками, розробки методик ефективної інвестиційної політики у банківському секторі [17].

Розглядаючи теоретичні основи банківського інвестування, на думку А. Т. Васильєвої, необхідно

визначити такі поняття, як банківське інвестування, інвестиційна активність банків, інвестиційна діяльність банків, управління інвестиційною діяльністю банків [5].

Банківське інвестування трактується як весь існуючий комплекс операцій залучення, зберігання та розміщення власних та залучених ресурсів. Основними цілями банківського інвестування виступають: збереження та приріст капіталу; поширення сфери впливу шляхом збільшення асортименту послуг; спекулятивна гра на коливанні курсів; придбання цінних паперів і доступ через них до певної продукції, послугам, правам.

Метою інвестиційної діяльності комерційних банків є забезпечити собі збереження коштів, диверсифікацію (розподіл банківських активів між різними об'єктами вкладів з метою зниження ризику можливих втрат капіталу чи доходів від нього), доход і ліквідність.

Кількісні індикатори інвестиційної банківської діяльності, яка характеризує її значущість на відповідному рівні економічного аналізу, відображає інвестиційна активність банків.

Порівняльна характеристика понять інвестування та кредитування

Інвестування	Кредитування
Спільні риси	
Можуть набувати товарної та грошової форми	
Банки зобов'язані підтримувати оптимальну структуру своїх активів, і залежно від економічної ситуації змінити її або на користь позичок, або на користь інвестицій	
Джерелом позичкового процента є прибуток на позичені кошти	
Використовується для перерозподілу вільних коштів між галузями економіки	
Відмінні риси	
Трактується як витрати	Трактується як позичка
Інвестування означає вкладення грошей з метою забезпечення приходу коштів упродовж відносно тривалого часу до того, як вкладені кошти повернуться до вкладника	Позичка припускає використання коштів упродовж відносно короткого проміжку часу з умовою повернення кредиту або його еквівалента
При інвестуванні ініціатива належить банку, який намагається купити активи на ринку	При банківському кредитуванні ініціатором угоди зазвичай виступає боржник
В інвестиційному процесі банк, як правило, один з багатьох кредиторів	У більшості кредитних угод банк – головний і один з небагатьох кредиторів
Інвестування являє собою обезособлену діяльність	Кредитування пов'язане з особистими стосунками банку з позичальником
Об'єкт інвестування не підлягає поверненню власнику, оскільки вже належить йому	Об'єкт кредитування підлягає поверненню власнику
Заставою є об'єкт інвестування	Заставою може бути як об'єкт кредитування, так й інше майно позичальника
Відносно висока ліквідність	Відносно низька ліквідність
Інвестиції відкладаються на завтра з метою більш ефективного споживання у майбутньому	Кредит споживається сьогодні за рахунок майбутніх платежів

Управління інвестиційною діяльністю банку – система, що має чітку, врегульовану внутрішню структуру, яка передбачає включення управління інвестиційними, інноваційними та іпотечними кредитами банків у загальну структуру кредитно-інвестиційного портфеля, його своєчасним управлінням, що дає змогу знизити ризик втрат за кредитно-інвестиційними операціями.

Основними формами інвестицій виступають фінансові та реальні. Фінансові інвестиції передбачають вкладення інвестиційних коштів у ціні папери або на вклади, депозити і частіше є портфельними інвестиціями, коли інвестор бере пасивну участь в інвестиційному процесі, вкладаючи невелику частку коштів й отримуючи, відповідно, прибуток. При портфельному інвестуванні основним завданням інвестора є формування й управління оптимальним інвестиційним портфелем, яке здійснюється за допомогою операцій купівлі та продажу цінних паперів на фондовому ринку.

Як зазначають автори роботи [1], портфельне інвестування дає можливість планувати, оцінювати і контролювати кінцеві результати всієї інвестиційної діяльності. Основне завдання портфельного інвестування – поліпшення умов інвестування, надавши сукупності цінних паперів такі інвестиційні характеристики, які недосяжні з позиції окремо взятого цінного паперу і можливі лише за умови їх комбінації.

Реальні інвестиції можуть мати матеріальну та нематеріальну форми, коли вкладення коштів відбувається у будівлі, або інші товарно-матеріальні цінності та “ноу-хау”, патенти, ліцензії. Саме реальні інвестиції є прямими інвестиціями, що передбачають безпосередню участь вкладника (інвестора) в інвестиційні процеси.

Серед реальних інвестицій на особливу увагу для комерційних банків заслуговують інноваційні інвестиції, коли вкладення коштів здійснюється у нововведення, тобто інноваційні послуги або технології банківського обслуговування.

Перехід країни до ринкової економіки викликав значний інтерес до сучасних напрямів банківського фінансування інвестиційних проектів як складової інвестування розвитку власного бізнесу комерційних банків.

Залежно від завдань, які стоять перед дослідником, існує ряд визначень поняття “проект”, яке розкривається як певний задум або запланований захід, сукупність варіантів його реалізації, має заздалегідь визначену мету, досягнення якої озна-

чає завершення проекту. У вітчизняній літературі найчастіше використовуються поняття: технічний проект, проект організації будівництва та ін. Тому для визначення проекту, пов'язаного з реалізацією інвестицій, краще вживати термін “інвестиційний проект”.

В сучасній економічній літературі [8, 17] поняття “інвестиційний проект” розглядається як системно обмежений у часі та завершений комплекс заходів, робіт, документів, що має встановлені вимоги до якості результатів, можливі межі витрат коштів та ресурсів, спрямований на отримання фінансового результату у вигляді прибутку та матеріально-речового результату у вигляді нових або реконструйованих комплексів об'єктів.

Процес реалізації інвестиційних проектів регламентується Постановою Кабінету Міністрів України “Про порядок регулювання та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями” № 1317 від 10 жовтня 2001 р. [18], згідно з яким наводиться тлумачення інвестиційного проекту як проекту, який упроваджується юридичними особами на умовах фінансової самоокупності та передбачає обов'язкове співфінансування проекту.

Враховуючи особливості та основні риси інвестиційних проектів, можна їх класифікувати:

- за часовим проміжком (тактичні, динамічні);
- за напрямами інвестування (промислові, фінансові, інноваційні, галузеві, регіональні, національні, міжнародні);
- за типом доходів (дохід від скорочення витрат, дохід від розширення, дохід від нових ринків збуту, дохід від нових сфер бізнесу, дохід від зниження ризику виробництва і збуту, соціальний ефект);
- за метою інвестування (продовження існуючого бізнесу в незмінних масштабах, зниження поточних виробничих витрат, збільшення випуску продукції і розширення ринку послуг, випуск нових продуктів, проект з екологічним навантаженням);
- за формою інвестування (нульовий проект, реконструкція, розширення, реабілітація та перепрофілювання).

Загальна процедура впорядкування інвестиційної діяльності щодо конкретного проекту формулюється у вигляді проектного інвестиційного циклу (життєвого циклу проекту), який має п'ять етапів, зображених на рис. 2.

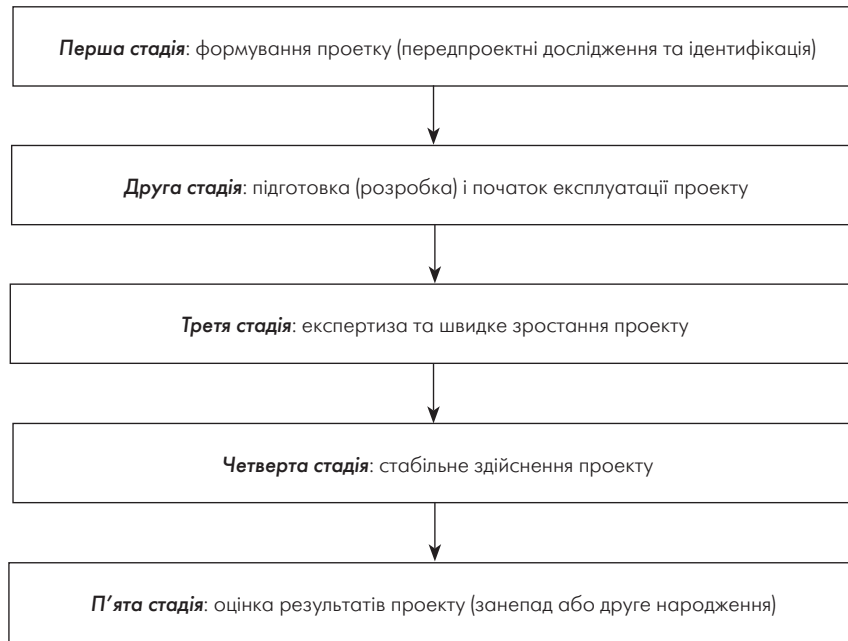

Рис. 2. Життєвий цикл інвестиційного проєкту

Для ефективної реалізації інвестиційного проєкту важлива роль належить координації людських та матеріальних ресурсів протягом усіх стадій життєвого циклу шляхом застосування сучасних методів та техніки управління з метою задоволення вимог учасників проєкту, тобто управлінню інвестиційними проєктами. У структурі управління інвестиційним проєктом важливе місце займають комерційні банки, які беруть на себе значну частину зобов'язань із фінансування проєкту та оптимізації ризиків, виконуючи обов'язки фінансової служби.

Прийняття рішення щодо реалізації комерційними банками інвестиційних проєктів відбувається на основі обґрунтування даних проєктів, яке здійснюється, як зазначено автором роботи [16], у п'ять етапів:

а) визначення структури джерел фінансування, виявлення можливостей ринку, прогноз витрат на нові продукти, визначення собівартості нових продуктів;

б) виявлення учасників проєкту, формування витрат на нові продукти, прогноз доходів від нових продуктів;

в) визначення первинного обсягу інвестицій, прогноз очікуваних фінансових потоків;

г) визначення життєвого циклу інвестиційного проєкту, розрахунок показників ефективності інвестування проєкту;

д) фінансова оцінка ефективності інвестування проєкту.

Основними завданнями, які виникають при управлінні банками інвестиційних проєктів, на думку авторів робіт [15; 17], виступають: визначення основних цілей та обґрунтування ефективності інвестування проєкту, визначення структури та джерел фінансування проєкту, підготовка та підписання контрактів з учасниками (виконавцями) проєкту, визначення кошторису та бюджету проєкту, врахування ризиків та контроль за виконанням проєкту.

При управлінні інвестиційними проєктами на практиці використовується три механізми: "основна" система (відповідальність за майбутнє проєкту несе замовник, а не на керівник (менеджер) проєкту, керівник проєкту відповідає за координацію та управління ходом реалізації проєкту), система "розширеного управління" (відповідальність за майбутнє проєкту несе керівник (менеджер) у межах кошторисної ціни, який забезпечує управління та координацію проєкту), система "під ключ" (замовник укладає контракт із керівником (менеджером) проєкту з обумовленою вартістю проєкту).

Нині сучасний динамічний розвиток банківського ринку породжує суперництво не тільки між банками-конкурентами, а також між внутрішніми підрозділами одного банку. В таких умовах

керівництву банку необхідно активно використовувати досягнення управлінської науки з інвестиційного та фінансового менеджменту, пов'язані обґрунтуванням економічної ефективності впровадження певних інвестиційних проектів.

Література

1. Балацький О. Ф. Управління інвестиціями: Навч. посіб. / О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. – С. 97.
2. Банківська енциклопедія / Під ред. А. М. Мороза. – К.: Ельтон, 1993. – 328 с.
3. Банківські операції: Підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пудовкіна та ін.; За ред. А. М. Мороза. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
4. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2002. – 448 с.
5. Васильєва Т. А. Банківське інвестування на ринку інновацій: Моногр. – Суми: СумДУ, 2007. – 513 с.
6. Васюренко О. В. Банківський менеджмент: Посібник. – К.: Вид. центр "Академія", 2001. – 320 с.
7. Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. – К.: Феліна, 1995. – 368 с.
8. Єрмоленко М. М. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів: Навч. посіб. / М. М. Єрмоленко, І. О. Плужников.
9. Закон України "Про інвестиційну діяльність" за станом на 10 лютого 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2005. – 19 с.
10. Закон України "Про інноваційну діяльність" № 40-IV від 4 липня 2002 р. // Уряд. кур'єр. – 2002. – 7 серп.
11. Захарін С. В. Кредитування інвестиційної діяльності // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 97–105.
12. Макин И. О. Социально-экономический анализ эффективности инвестиционной деятельности коммерческих банков: Автореф. дис. канд. социол. наук. – М. – 2006.
13. Миркин Я. М. Банковские операции: Ч. 3: Инвестиционные операции банков. Эмиссионно-учредительская деятельность банков: Учеб. пособие. – М.: Инфра-М, 1996. – 144 с.
14. Образцов М. В. Инвестиционная и эмиссионная деятельность банков на рынке ценных бумаг: российская модель: Учеб. пособие. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1997.
15. Пересада А. А. Здійснення фінансового інвестування банками в Україні / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 11: 3б. наук. пр.: Наук. вид. – Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2004. – 382 с.
16. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні. – К.: 1998, "Вид-во Лібра" ТОВ. – 392 с.
17. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
18. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок регулювання та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями" № 1317 від 10 жовтня 2001 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1317-2001-p>.
19. Сучасні можливості використання інформаційних технологій у банківській та страховій справі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-4138-1.html>

Розглядаються питання інвестиційної та кредитної діяльності в теоретичному і прикладному плані як важливіші механізми функціонування капіталу.

Rассматриваются вопросы инвестиционной и кредитной деятельности в теоретическом и прикладном плане как важнейшие механизмы функционирования капитала.

The question of investment and credit activities in theoretical and applied plan as the most important mechanisms of functioning of capital are considered.

Надійшла 22 лютого 2011 р.